WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)
z dnia 20 stycznia 2005 r. *

W sprawie C-300/03

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Hessisches Finanzgericht, Kassel (Niemcy) postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2003 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 11 lipca 2003 r., w postępowaniu:

Honeywell Aerospace GmbH

przeciwko

Hauptzollamt Gießen

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes izby, J. N. Cunha Rodrigues (sprawozdawca) i K. Schiemann, sędziowie,

* Język postępowania: niemiecki.

rzecznik generalny: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
sekretarz: R. Grass,

uwzględniając procedurę pisemną,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Honeywell Aerospace GmbH przez H. Stiehlego, Rechtsanwalt,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez J. C. Schieferera i X. Lewisa, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 z dnia 12 października 1992 r. ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Celny (Dz.U. L 302, str. 1, zwanego dalej „kodeksem celnym") i rozporządzenia Komisji nr 2454/93 z dnia 2 lipca 1993 r. ustanawiającego przepisy w celu wykonania rozporządzenia nr 2913/92 (Dz.U. L 253, str. 1, zwanego dalej „rozporządzeniem wykonawczym").

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między spółką Honeywell Aerospace GmbH (zwaną dalej „Honeywell") a Hauptzollamt Gießen (Niemcy) dotyczącego powstania długu celnego.

Uregulowania wspólnotowe

3 Artykuł 37 kodeksu celnego stanowi:

„1. Towary wprowadzane na obszar celny Wspólnoty podlegają, od chwili ich wprowadzenia, dozorowi celnemu. Mogą one podlegać kontroli organów celnych zgodnie z obowiązującymi przepisami.

2. Pozostają one pod dozorem celnym tak długo, jak jest to niezbędne do określenia ich statusu celnego, a w przypadku towarów niewspólnotowych i bez uszczerbku dla art. 82 ust. 1, aż do zmiany ich statusu celnego bądź wprowadzenia do wolnego obszaru celnego lub składu wolnocłowego albo ich powrotnego wywozu bądź zniszczenia zgodnie z art. 182".

4 Artykuł 96 kodeksu celnego przewiduje:

„1. Główny zobowiązany jest osobą uprawnioną do korzystania z procedury wspólnotowego tranzytu zewnętrznego. Jest on odpowiedzialny za:

a) przedstawienie w wyznaczonym terminie w urzędzie celnym przeznaczenia towarów w nienaruszonym stanie i z zachowaniem środków zastosowanych przez organy celne w celu zapewnienia tożsamości towarów;

[...]".

5 Artykuł 203 ust. 1 i 2 kodeksu celnego stanowi:

„1. Dług celny w przywozie powstaje w wyniku:

— usunięcia spod dozoru celnego towaru podlegającego należnościom przywozowym.

2. Dług celny powstaje z chwilą usunięcia towaru spod dozoru celnego".

6 Zgodnie z art. 215 ust. 1–3 kodeksu celnego:

„1. Dług celny powstaje w miejscu, w którym nastąpiły zdarzenia powodujące jego powstanie.

2. Jeżeli nie można ustalić miejsca określonego w ust. 1, uważa się, że dług celny powstał w miejscu, w którym znajdował się towar w chwili stwierdzenia przez organy celne, że znajduje się on w sytuacji powodującej powstanie długu celnego.

3. Jeżeli procedura celna nie jest zakończona w odniesieniu do towaru, uważa się, że dług celny powstał:

— w miejscu, w którym towar został objęty procedurą,

lub

— w miejscu, w którym towar został wprowadzony do Wspólnoty pod odpowiednią procedurą".

7 Artykuł 221 ust. 3 kodeksu celnego stanowi:

„Powiadomienie dłużnika nie może nastąpić po upływie trzech lat, licząc od dnia powstania długu celnego. Jednakże gdy przyczyną tego, że organy celne nie mogły określić dokładnej kwoty opłat prawnie należnych, był czyn podlegający postępowaniu sądowemu w sprawach karnych, dłużnika można powiadomić po upływie wspomnianego trzyletniego terminu, o ile przewidują to obowiązujące przepisy".

8 Zgodnie z art. 378 ust. 1 i 2 rozporządzenia wykonawczego:

„1. Bez uszczerbku dla art. 215 kodeksu, jeżeli przesyłka nie została przedstawiona w urzędzie przeznaczenia i nie może zostać ustalone miejsce naruszenia lub nieprawidłowości, uważa się, że takie naruszenie lub nieprawidłowość miały miejsce:

— w Państwie Członkowskim, do którego należy urząd wyjścia

lub

— w Państwie Członkowskim, do którego należy urząd tranzytowy w miejscu wprowadzenia do Wspólnoty, w którym zostało oddane świadectwo przekroczenia granicy,

chyba że, w terminie ustanowionym w art. 379 ust. 2, który ma zostać określony, zgodnie z wymogami organów celnych dostarczony jest dowód na zgodność procedury tranzytowej z przepisami lub zostanie ustalone miejsce, w którym naruszenie lub nieprawidłowość faktycznie miały miejsce [chyba że w terminie ustanowionym w art. 379 ust. 2 organom celnym zostanie dostarczony dowód na prawidłowość procedury tranzytowej lub zostanie ustalone miejsce, w którym naruszenie lub nieprawidłowość faktycznie miały miejsce].

2. Jeżeli taki dowód nie został dostarczony, a uważa się, że wspomniane naruszenie lub nieprawidłowość miały miejsce w Państwie Członkowskim wyjścia lub Państwie Członkowskim wprowadzenia, jak określono w akapicie pierwszym tiret drugie, cła i inne opłaty odnoszące się do danych towarów pobierane są przez to Państwo Członkowskie, zgodnie z przepisami wspólnotowymi lub krajowymi".

9 Artykuł 379 rozporządzenia wykonawczego przewiduje:

„1. Jeżeli przesyłka nie została przedstawiona w urzędzie przeznaczenia i miejsce naruszenia lub nieprawidłowości nie może zostać ustalone, urząd wyjścia powiadamia o tym głównego zobowiązanego tak szybko, jak to możliwe, i w każdym przypadku najpóźniej przed upływem jedenastego miesiąca od daty zarejestrowania zgłoszenia do tranzytu wspólnotowego.

2. W powiadomieniu określonym w ust. 1 wpisuje się w szczególności termin, w jakim dowód prawidłowej realizacji procedury lub miejsce, w którym naruszenie lub nieprawidłowość faktycznie nastąpiły, muszą zostać przekazane do urzędu wyjścia zgodnie z wymogami organów celnych. Termin ten wynosi trzy miesiące, licząc od dnia powiadomienia, określonego w ust. 1. Jeżeli z upływem tego terminu dowód nie zostanie dostarczony, właściwe Państwo Członkowskie podejmuje kroki w celu odzyskania [poboru] ceł i innych opłat. [...]".

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

10 Z postanowienia odsyłającego wynika, że spółka ASA, której następcą prawnym jest Honeywell, jako upoważniony nadawca objęła w dniu 3 czerwca 1994 r. silnik turboodrzutowy wspólnotową procedurą tranzytu zewnętrznego w Raunheim (Niemcy). Zgodnie ze zgłoszeniem do tranzytu wspólnotowego towar ten miał być transportowany samochodem ciężarowym i przedstawiony w urzędzie przeznaczenia w Rzymie (Włochy) przed dniem 17 czerwca 1994 r.

11 Procedura tranzytu wspólnotowego nie została zakończona, ponieważ urząd wyjścia w Niemczech nie otrzymał poświadczenia odbioru. W celu wszczęcia postępowania poszukiwawczego urząd ten przesłał egzemplarz nr 1 zgłoszenia do tranzytu wspólnotowego do Zentralstelle Such- und Mahnverfahren (centralnego urzędu ds. postępowania poszukiwawczego i upominawczego, zwanego dalej „ZSM"), właściwej jednostki Hauptzollamt Fulda (Niemcy), którego kompetencje przejął następnie Hauptzollamt Gießen. W odpowiedzi na pismo ZSM z dnia 10 lutego 1995 r. ASA pismem z dnia 20 lutego tego roku oświadczyła, iż ustalono, że miejscem naruszenia były Włochy.

12 Włoskie organy celne odpowiedzialne za dochodzenie we Włoszech poinformowały pismami z dnia 23 stycznia i 26 czerwca 1997 r., że przesyłka nie została tam przedstawiona, nie przedłożono przynależnego jej zgłoszenia do tranzytu wspólnotowego i że organy te nie mogły nic ustalić w sprawie miejsca umieszczenia przesyłki we Włoszech.

13 Decyzją podatkową z dnia 28 maja 1997 r. Hauptzollamt Fulda pobrał należności przywozowe, to znaczy należności celne i podatek obrotowy od przywozu. W toku postępowania odwoławczego Hauptzollamt Fulda pismem z dnia 15 stycznia 1999 r. zwrócił uwagę, że „nie przedłożono żadnego dowodu prawidłowej realizacji procedury tranzytu wspólnotowego lub odpowiedniego dowodu alternatywnego, o którym mowa w art. 380 rozporządzenia wykonawczego do kodeksu celnego". Nie otrzymawszy żadnej odpowiedzi na to pismo w wyznaczonym terminie, Hauptzollamt Fulda odrzucił odwołanie decyzją z dnia 17 sierpnia 1999 r.

14 Z postanowienia odsyłającego wynika również, że w toku postępowania przed sądem krajowym nie przedstawiono żadnego dowodu prawidłowej realizacji procedury tranzytu wspólnotowego lub faktycznego miejsca naruszenia. ZSM nie skierował do głównego zobowiązanego żadnego nakazu przedstawienia w przewidzianym w art. 379 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego terminie trzech miesięcy dowodu

prawidłowej realizacji procedury tranzytowej lub dowodu faktycznego miejsca naruszenia, którego niewykonanie miało skutkować uznaniem, że naruszenie miało miejsce w Republice Federalnej Niemiec.

15 Przed sądem krajowym skarżąca podniosła przede wszystkim, że wskutek braku wzmianki o terminie trzech miesięcy przewidzianym w art. 379 ust. 2 nie miała możliwości ustalenia w tym terminie miejsca, w którym przesyłka faktycznie się znajdowała oraz dostarczenia dowodu prawidłowej realizacji procedury tranzytu wspólnotowego za pomocą dowodu alternatywnego, o którym mowa w art. 380 rozporządzenia wykonawczego. W konsekwencji, jej zdaniem, dług celny nie powstał i należało uchylić decyzję podatkową z dnia 28 maja 1997 r. oraz decyzję z dnia 17 sierpnia 1999 r.

16 Mając wątpliwości co do wykładni właściwych przepisów prawa wspólnotowego Hessisches Finanzgericht Kassel postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy zgodnie z art. 215 ust. 2 lub 3 tiret pierwsze rozporządzenia [...] nr 2913/92, w brzmieniu obowiązującym do dnia 9 maja 1999 r., należy uważać, że dług celny powstał w miejscu, w którym towar znajdował się w chwili stwierdzenia przez organy celne, że znajduje się on w sytuacji powodującej powstanie długu celnego (ust. 2), czy w miejscu, w którym towar został objęty procedurą (ust. 3 tiret pierwsze), jeżeli przesyłka objęta wspólnotową procedurą tranzytu zewnętrznego nie została przedstawiona urzędowi przeznaczenia i nie może zostać ustalone miejsce naruszenia, lecz organy celne — z naruszeniem art. 378 ust. 1 in fine i art. 379 ust. 2 zdanie pierwsze rozporządzenia [...] nr 2454/93, w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2001 r. — w powiadomieniu, o którym mowa w art. 379 ust. 1 tego rozporządzenia, nie wskazały terminu, w którym w urzędzie wyjścia należy przedstawić dowód prawidłowej realizacji procedury lub miejsca, w którym naruszenie faktycznie nastąpiło?

2) W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze:

Czy pobranie należności przez właściwe organy celne na podstawie art. 379 ust. 2 zdanie trzecie rozporządzenia [...] nr 2454/93 w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2001 r. wymaga, aby organy celne w powiadomieniu, o którym mowa w art. 379 ust. 1 tego rozporządzenia, wskazały termin, w którym w urzędzie wyjścia należy przedstawić dowód prawidłowej realizacji procedury tranzytu lub miejsca, w którym naruszenie faktycznie nastąpiło?".

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

17 Za pomocą swoich pytań, które należy poddać łącznej analizie, sąd krajowy zmierza w istocie do ustalenia, czy okoliczność, że urząd wyjścia towaru objętego wspólnotową procedurą tranzytu zewnętrznego nie wskazał w powiadomieniu, o którym mowa w art. 379 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego, terminu trzech miesięcy, w którym zgodnie z art. 379 ust. 2 tego rozporządzenia w urzędzie wyjścia należy przedstawić dowód prawidłowej realizacji procedury lub miejsca, w którym naruszenie faktycznie nastąpiło, stanowi przeszkodę dla powstania długu celnego w przywozie w rozumieniu art. 203 kodeksu celnego. W przypadku odpowiedzi negatywnej sąd krajowy chciałby dowiedzieć się, czy okoliczność ta, nawet jeżeli nie stanowi przeszkody dla powstania długu celnego, nie stanowi przynajmniej przeszkody dla pobrania tego długu przez urząd wyjścia od głównego zobowiązanego.

18 Zgodnie z art. 203 ust. 1 kodeksu celnego dług celny w przywozie powstaje w wyniku usunięcia spod dozoru celnego towaru podlegającego należnościom przywozowym (zob. podobnie w szczególności wyroki: z dnia 1 lutego 2001 r. w sprawie C-66/99 D. Wandel, Rec. str. I-873, pkt 50; z dnia 11 lipca 2002 r. w sprawie C-371/99

Liberexim, Rec. str. I-6227, pkt 52 i z dnia 14 listopada 2002 r. w sprawie C-112/01 SPKR, Rec. str. I-10655, pkt 30 i 35). Zgodnie z ust. 2 tego przepisu dług celny powstaje z chwilą usunięcia towaru spod dozoru celnego.

19 W odniesieniu do pojęcia usunięcia spod dozoru celnego, o którym mowa w art. 203 ust. 1 kodeksu celnego, zgodnie z orzecznictwem Trybunału należy rozumieć je w ten sposób, że obejmuje ono każde działanie lub zaniechanie stanowiące choćby chwilową przeszkodę dla właściwego organu celnego w dostępie do towaru podlegającego dozorowi celnemu i w przeprowadzeniu kontroli przewidzianej w art. 37 ust. 1 kodeksu celnego (wyrok z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie C-222/01 British American Tobacco, Rec. str. I-4683, pkt 47 i powołane orzecznictwo).

20 Ma to miejsce, kiedy — jak w okolicznościach leżących u podstaw postępowania przed sądem krajowym — urząd wyjścia spornej przesyłki objętej procedurą wspólnotowego tranzytu zewnętrznego stwierdzi, że przesyłka ta nie została przedstawiona w urzędzie przeznaczenia i procedura celna nie została zakończona w odniesieniu do tej przesyłki.

21 Artykuł 378 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego stanowi, że, bez uszczerbku dla określonych w art. 215 kodeksu celnego zasad ustalania miejsca powstania długu celnego, jeżeli — jak w okolicznościach leżących u podstaw postępowania przed sądem krajowym — przesyłka nie została przedstawiona w urzędzie przeznaczenia i nie może zostać ustalone miejsce naruszenia lub nieprawidłowości, to uważa się, że takie naruszenie lub nieprawidłowość miały miejsce w Państwie Członkowskim, do którego należy urząd wyjścia, lub w Państwie Członkowskim, do którego należy urząd tranzytowy w miejscu wprowadzenia do Wspólnoty, w którym zostało złożone świadectwo przekroczenia granicy, chyba że w terminie określonym w art. 379 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego organom celnym zostanie dostarczony dowód prawidłowej realizacji procedury tranzytowej lub dowód miejsca, w którym naruszenie lub nieprawidłowość faktycznie miały miejsce.

22 Zgodnie z art. 379 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego, jeżeli przesyłka nie została przedstawiona w urzędzie przeznaczenia i miejsce naruszenia lub nieprawidłowości nie może zostać ustalone, urząd wyjścia powiadamia o tym głównego zobowiązanego tak szybko jak to możliwe, najpóźniej przed upływem jedenastego miesiąca od daty zarejestrowania zgłoszenia do tranzytu wspólnotowego. Zgodnie z ust. 2 tego artykułu w powiadomieniu określonym w ust. 1 wpisuje się w szczególności termin, w jakim dowód prawidłowej realizacji procedury tranzytowej lub miejsca, w którym naruszenie lub nieprawidłowość faktycznie nastąpiły, muszą zostać przekazane do urzędu wyjścia zgodnie z wymogami organów celnych. Termin ten wynosi trzy miesiące, licząc od dnia powiadomienia, określonego w ust. 1 tego artykułu. Jeżeli z upływem tego terminu dowód nie zostanie dostarczony, właściwe Państwo Członkowskie podejmuje kroki w celu poboru ceł i innych opłat.

23 Wprawdzie, wbrew stanowisku prezentowanemu przez Honeywell, niepowiadomienie o terminie trzech miesięcy określonym w art. 379 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego nie stanowi przeszkody dla powstania długu celnego w rozumieniu art. 203 ust. 1 kodeksu celnego, ponieważ, jak zaznaczono w pkt 18 niniejszego wyroku, usunięcie spod dozoru celnego towaru podlegającego należnościom przywozowym w szczególności przez to, że przesyłka nie została przedstawiona w urzędzie przeznaczenia, jest zdarzeniem powodującym powstanie długu celnego, to jednak powiadomienie głównego zobowiązanego o terminie trzech miesięcy stanowi warunek poboru tego długu celnego przez organy celne.

24 Z brzmienia art. 378 ust. 1 i art. 379 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego wynika bowiem, że powiadomienie głównego zobowiązanego przez urząd wyjścia o terminie, w którym należy przekazać wymagany dowód, ma charakter obligatoryjny i musi poprzedzać pobór długu celnego. Termin ten służy ochronie interesów głównego zobowiązanego, przyznając mu trzy miesiące na dostarczenie dowodu na prawidłowość procedury tranzytowej lub dowodu miejsca, w którym naruszenie lub nieprawidłowość faktycznie nastąpiły (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie SPKR, pkt 38).

25 W tych okolicznościach Państwo Członkowskie, do którego należy urząd wyjścia, może podejmować kroki w celu poboru należności przywozowych tylko wtedy, gdy powiadomiło ono głównego zobowiązanego, że dysponuje on terminem trzech miesięcy na dostarczenie wymaganego dowodu, a w terminie tym dowód nie został dostarczony (zob. analogicznie wyrok z dnia 21 października 1999 r. w sprawie C-233/98 Lensing & Brockhausen, Rec. str. I-7349, pkt 31). Zgodnie z art. 221 ust. 3 kodeksu celnego powiadomienie o kwocie długu celnego musi w każdym wypadku nastąpić z zachowaniem trzyletniego terminu przedawnienia, liczonego od dnia powstania tego długu.

26 Wobec powyższego na zadane pytania należy odpowiedzieć, że wykładni przepisów art. 203 ust. 1 kodeksu celnego w związku z art. 379 rozporządzenia wykonawczego należy dokonywać w ten sposób, że wprawdzie dług celny powstaje również wtedy, gdy przesyłka objęta procedurą wspólnotowego tranzytu zewnętrznego nie została przedstawiona w urzędzie celnym przeznaczenia, ale Państwo Członkowskie, do którego należy urząd wyjścia, może podejmować kroki w celu poboru należności przywozowych tylko wtedy, gdy powiadomiło ono głównego zobowiązanego, że dysponuje on terminem trzech miesięcy na dostarczenie wymaganego dowodu, a w terminie tym dowód nie został dostarczony.

W przedmiocie kosztów

27 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

Wykładni przepisów art. 203 ust. 1 rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 z dnia 12 października 1992 r. ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Celny w związku z art. 379 rozporządzenia Komisji (EWG) nr 2454/93 z dnia 2 lipca 1993 r. ustanawiającego przepisy w celu wykonania rozporządzenia nr 2913/92 należy dokonywać w ten sposób, że wprawdzie dług celny powstaje również wtedy, gdy przesyłka objęta procedurą wspólnotowego tranzytu wewnętrznego nie została przedstawiona w urzędzie celnym przeznaczenia, ale Państwo Członkowskie, do którego należy urząd wyjścia, może podejmować kroki w celu poboru należności przywozowych tylko wtedy, gdy powiadomiło ono głównego zobowiązanego, że dysponuje on terminem trzech miesięcy na dostarczenie wymaganego dowodu, a w terminie tym dowód nie został dostarczony.

Podpisy